

Advies Ontwerpbesluit onderzoek in een geautomatiseerd werk

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

Brief aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Dr. K.H.D.M. Dijkhoff
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Inhoud van brief

Bij brief van 10 mei 2017 met bovengenoemd kenmerk verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake een ontwerpbesluit houdende regels over de uitoefening van de bevoegdheid tot het binnendringen in een geautomatiseerd [werk] en het al dan niet met een technisch hulpmiddel onderzoek doen als bedoeld in de artikelen 126nba, eerste lid, 126uba, eerste lid, en 126zpa, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering (Besluit onderzoek in een geautomatiseerd werk) (het 'Ontwerpbesluit') met bijbehorende Nota van Toelichting ('NvT').

Het Ontwerpbesluit

Het thans bij de Eerste Kamer aanhangige Wetsvoorstel Computercriminaliteit III (het 'Wetsvoorstel') verleent de officier van justitie de bevoegdheid om te bevelen dat een opsporingsambtenaar heimelijk en op afstand een geautomatiseerd werk dat in gebruik is bij een verdachte binnendringt en hierin onderzoek doet met oog op bepaalde onderzoeksdoelen (artikelen 126nba, 126uba en 126zpa Sv).

Het Wetsvoorstel bevat een aantal grondslagen om bij of krachtens AMvB regels te stellen over de uitoefening van deze bevoegdheid:

1. De grondslag om de inzet van de bevoegdheid voor het doen van onderzoek waarbij het geautomatiseerde werk wordt binnengedrongen met het oog op twee specifieke onderzoeksdoelen (het vastleggen van gegevens die in het geautomatiseerde werk zijn of worden opgeslagen en het ontoegankelijk maken van gegevens) mogelijk te maken bij verdenking van bij AMvB aangewezen misdrijven (artikelen 126nba/126uba/126zpa, eerste lid, Sv).
2. De grondslag voor nadere regels over de deskundigheid en autorisatie van de bij het onderzoek in een geautomatiseerd werk betrokken opsporingsambtenaren, de samenwerking met andere opsporingsambtenaren en de geautomatiseerde vastlegging van gegevens ter uitvoering van een bevel van de officier van justitie (artikel 126nba, achtste lid, onder a en b, Sv, dat van overeenkomstige toepassing is verklaard in de artikelen 126uba/126zpa, derde lid, Sv).

3. De grondslag voor nadere regels over verschillende aspecten met betrekking tot het doen van onderzoek met een technisch hulpmiddel (artikel 126ee Sv).

Het Ontwerpbesluit geeft uitvoering aan deze bepalingen.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

Advies

Het Ontwerpbesluit geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen.²

De Raad heeft het Ontwerpbesluit beoordeeld aan de hand van de volgende aandachtspunten:

- In hoeverre borgt het Ontwerpbesluit de betrouwbaarheid, integriteit en herleidbaarheid van (de verkrijging van) gegevens met een technisch hulpmiddel?
- In hoeverre borgt het Ontwerpbesluit dat de strafrechter daadwerkelijk toezicht kan houden op de inzet van voornoemde technische hulpmiddelen?

Bezien vanuit deze uitgangspunten heeft de Raad opmerkingen met betrekking tot de volgende vijf hoofdpunten:

1. de informatieverstrekking omtrent (de toelaatbaarheid van de inzet van) het technisch hulpmiddel aan de rechter(-commissaris);
2. het juridische-technische aangrijpingspunt voor het verzoek tot machtiging aan de rechter-commissaris c.q. het bevel tot inzet van de officier van justitie;
3. de onafhankelijkheid van de keuring van de technische hulpmiddelen;
4. de borging van de verkregen gegevens tegen ongeautoriseerde wijziging;
5. de bewaartermijnen.

Hierop wordt hieronder nader ingegaan.

Artikelsgewijze opmerkingen en vragen zijn opgenomen in een bijlage bij dit advies.

1. De informatieverstrekking

De Raad is van mening dat met het Ontwerpbesluit niet op alle punten is gewaarborgd dat de rechter-commissaris en de zittingsrechter over voldoende informatie zullen kunnen beschikken om aan hun controlerende c.q. rechtsprekende taken adequaat invulling te kunnen geven.

---

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

² Over het Wetsvoorstel heeft de Raad op 4 juli 2013 en 15 oktober 2014 adviezen uitgebracht, welke zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl onder nummers 2013/27 resp. 2014/39.

1.1 Machtiging rechter-commissaris tot binnendringen / inzet technisch hulpmiddel

Op grond van het Wetsvoorstel kan een bevel tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk en het al dan niet met een technisch hulpmiddel onderzoek doen, slechts worden gegeven na schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris. Teneinde aan zijn wettelijke bevoegdheden optimaal invulling te kunnen geven is het noodzakelijk dat de rechter-commissaris over voldoende informatie beschikt omtrent de aard en te verwachten impact van het in te zetten technisch hulpmiddel.

In het Ontwerpbesluit zelf zijn geen bepalingen opgenomen waarin de informatieverplichting van de officier van justitie aan de rechter-commissaris nader is genormeerd. In de Nota van Toelichting worden daaromtrent wel een aantal beschouwingen gewijd. Gezien het essentiële karakter van deze informatieverplichting kan daarmee naar het oordeel van de Raad niet worden volstaan. In dat kader wordt opgemerkt dat eraan voorbij lijkt te worden gezien dat diverse in het Ontwerpbesluit geformuleerde eisen en verplichtingen ten aanzien van het bevel van de officier van justitie niet vanzelfsprekend ook gelden ten aanzien van het daaraan voorafgaande machtigingsverzoek van de officier van justitie. Aangezien het bovendien om een vergaande onderzoeksbevoegdheid gaat, met een complexe technische achtergrond, acht de Raad het noodzakelijk dat het Ontwerpbesluit op dit punt nader wordt aangevuld.

Het gaat daarbij onder meer om de volgende aspecten:

Functionaliteit(en)

In artikel 8 van het Ontwerpbesluit wordt bepaald dat een technisch hulpmiddel zodanig is ingericht dat de werking ervan kan worden beperkt tot de in het bevel vermelde functionaliteit of functionaliteiten.

De Raad is van oordeel dat:

- reeds bij de aanvraag aan de rechter-commissaris tot machtiging ongevraagd en expliciet de betreffende beoogde functionaliteiten van het technisch hulpmiddel moeten worden verstrekt,
- de rechter-commissaris een overzicht dient te krijgen van de werking van deze functionaliteiten, en dat
- een dergelijke informatieplicht ook in het Ontwerpbesluit dient te worden opgenomen.

De Raad constateert in dit verband dat blijkens de NvT (p. 11) kennelijk wel wordt beoogd dat het technisch team aan de officier van justitie een "rapport haalbaarheidsonderzoek" beschikbaar stelt, waarin het plan van aanpak voor de uitvoering van een onderzoek in het geautomatiseerde werk wordt uitgewerkt. In een dergelijk rapport wordt blijkens de NvT onder meer opgenomen welke bevelen nodig zijn en welk technisch hulpmiddel moet worden gebruikt. De officier van justitie gebruikt het rapport voor het verkrijgen van een machtiging van de rechter-commissaris.

De Raad merkt op dat een en ander facultatief is geformuleerd, waarmee het van de betreffende officier van justitie zal afhangen of een dergelijk handelingsrapport aan de rechter-commissaris zal worden verstrekt. De Raad merkt tevens op dat uit de omschrijving van de inhoud van voormeld rapport in de NvT niet volgt dat daarin tevens

de functionaliteiten van het betreffende technisch hulpmiddel (moeten) worden vermeld. De Raad meent dat zowel de overlegging van voormeld rapport als het verstrekken van nadere informatie over de functionaliteiten van het betreffende technisch hulpmiddel zodanig essentieel voor een juiste oordeelsvorming door de rechter-commissaris over het aan hem voorgelegde machtigingsverzoek dat zulks nadere expliciete regeling in het Ontwerpbesluit behoeft.

Inzet technisch hulpmiddel dat niet (geheel) voldoet aan de keuringseisen

In artikel 15 van het Ontwerpbesluit wordt bepaald dat de officier van justitie kan bepalen dat een technisch hulpmiddel wordt ingezet ondanks het feit dat niet of niet geheel wordt voldaan aan de in artikel 14, eerste lid gestelde keuringseisen. Gezien de bijzondere risico's – ook voor derden als internet service providers – welke hiermee gepaard gaan, meent de Raad dat het gegeven dat een in te zetten technisch hulpmiddel niet gekeurd is of niet (geheel) voldoet aan de gestelde keuringseisen expliciet en ongevraagd door de officier van justitie in zijn machtigingsverzoek aan de rechter-commissaris moet worden opgenomen. Alleen op deze wijze is voldoende geborgd dat de rechter-commissaris deze belangrijke omstandigheid ook in zijn beslissing tot het al dan niet verlenen van zijn machtiging kan betrekken. Bij de thans voorgestelde vermeldingsverplichting in het bevel is dat niet het geval, reeds omdat een dergelijk bevel pas wordt gegeven na verkrijging van de rechterlijke machtiging.

De Raad voegt hieraan toe dat in het machtigingsverzoek indien mogelijk tevens dient te worden opgenomen of het technisch hulpmiddel onbekende kwetsbaarheden bevat.

1.2 Onderzoek in geautomatiseerde werken waarvan niet bekend is waar de gegevens zijn opgeslagen

Het Wetsvoorstel bevat een facultatieve grondslag om bij AMvB nadere regels te stellen over de toepassing van de binnendring- en onderzoeksbevoegdheid in gevallen waarin niet bekend is waar de gegevens zijn opgeslagen en/of die zich waarschijnlijk in het buitenland bevinden. Blijkens de NvT (p. 7) wordt vooralsnog van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt, en vindt de uitwerking hiervan plaats in een Aanwijzing van het College van procureurs-generaal.

De Raad is van mening dat op deze wijze de wetgever een wel zeer bescheiden invulling geeft aan zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van de interstatelijke opsporing. Te meer nu zowel vanuit de wetenschap als vanuit diverse Kamerfracties twijfels zijn geuit bij het bestaan van een voldoende juridische grondslag voor dergelijke grensoverschrijdende opsporingshandelingen. Het leidt geen twijfel dat ook de rechter in voorkomende gevallen om een oordeel over de toelaatbaarheid van grensoverschrijdende digitale opsporingsactiviteiten zal worden gevraagd. In dit licht kan tevens worden opgemerkt dat een dergelijke Aanwijzing van het College van procureurs-generaal slechts als instructienorm werking heeft ten aanzien van personeel van het Openbaar Ministerie. Welke betekenis daaraan door rechters in termen van uitleg van het recht wordt gegeven valt te bezien, maar de ervaring leert dat daaraan geen (overwegende) betekenis wordt toegekend. In het verlengde daarvan is het bij de beoordeling van grensoverschrijdende opsporingsactiviteiten de vraag in hoeverre de betreffende opsporingshandeling in overeenstemming is met het (internationale) recht.

Mede in dit licht geeft de Raad in overweging om in het Ontwerpbesluit dan wel de NvT nader in te gaan op de vraag onder welke condities en omstandigheden de minister het binnendringen in een (vermoedelijk) zich in het buitenland bevindend geautomatiseerd werk toelaatbaar acht, zodat de rechter(-commissaris) dit standpunt mede kan betrekken bij zijn beoordeling van de rechtmatigheid aan hem voorgelegde verzoeken tot machtiging dan wel van aan hem voorgelegd bewijsmateriaal.

2. Het juridisch-technische aangrijpingspunt voor machtigingsverzoek RC / bevel OvJ

Artikel 9 lid 2 van het Ontwerpbesluit luidt als volgt:

"2. Een technisch hulpmiddel dat een functionaliteit of functionaliteiten bevat ten behoeve van het opnemen van telecommunicatie detecteert en registreert uitsluitend de communicatie die plaatsvindt met gebruikmaking van één of meer nummers van de individuele gebruiker of gebruikers op wie het bevel betrekking heeft."

De Raad merkt op dat machtigingen van de rechter-commissaris en daaropvolgende bevelen van de officier van justitie met betrekking tot het opnemen van telecommunicatie niet worden gekoppeld aan de persoon van een verdachte maar aan een bepaald telefoonnummer, IP-adres, IMEI-code, MAC-adres of ander voldoende onderscheidend / identificerend technisch kenmerk van een object/*device* of verbinding. Telecommunicatie verloopt daarbij ook steeds meer via apps en internet en steeds minder per telefoon. In die situaties wordt vooral via IP-adressen getapt of meer direct van/via een specifiek (mobiel) *device* van de betreffende gebruiker. IP-adressen zijn steeds vaker dynamisch en zijn, zoals bijvoorbeeld bij *carrier grade networking* of bij gebruik van mobiele wifi-spots slecht individualiseerbaar. In dit licht vormt de term "nummers" naar mening van de Raad een verouderd en niet toekomstbestendig aanknopingspunt voor regelgeving als de onderhavige. Dit klemmt te meer nu zoals gezegd in de uitvoeringspraktijk reeds een aanmerkelijk bredere range van identificerende technische kenmerken als aanknopingspunt voor de verlening van bevelen, machtigingen en voor registratie wordt gehanteerd. Het zouden naar mening van de Raad dan ook deze identificerende technische kenmerken moeten zijn die ook het object zouden moeten vormen van de in artikel 9, tweede lid omschreven detectie- en registratieverplichting, en niet alleen "nummers". Het ware daarom te overwegen het Ontwerpbesluit op dit punt aan te passen.

3. De onafhankelijkheid van de keuring van de technische hulpmiddelen

Uit artikel 16 van het Ontwerpbesluit in combinatie met de NvT blijkt dat thans het voornemen bestaat een onderdeel van de Landelijke eenheid van de politie aan te wijzen als keuringsdienst.

De Raad meent dat deze keuze voor een onderdeel van de politie-organisatie als keuringsdienst nader dient te worden overwogen, dan wel in ieder geval nader dient te worden toegelicht. Zoals ook reeds bij de parlementaire behandeling van het Wetsvoorstel Computercriminaliteit III aan de orde is gesteld, kunnen er namelijk bij de

inzet van technische hulpmiddelen als de onderhavige ook grote risico's voor derden ontstaan, met name datalekken en grootschalige computervredereuk. Anderzijds kunnen er zeer zwaarwegende opsporingsbelangen spelen. De Raad acht het met name vanuit laatstgenoemd aspect niet vanzelfsprekend (en daarmee ook niet wenselijk) dat de politieambtenaren die als "keuringsdienst" zullen moeten gaan functioneren in alle gevallen voldoende weerstand zullen kunnen bieden aan de (mogelijk zeer grote) druk vanuit hun eigen organisatie "om niet moeilijk te doen". Juist vanwege de in casu ook betrokken zwaarwegende belangen van anderen dan alleen verdachten en de politie en justitie-organisatie verdient het derhalve sterk de voorkeur dat een van de politie- en justitie-organisatie onafhankelijke instelling als keuringsorganisatie zal worden aangewezen, bijvoorbeeld TNO.

De vraag rijst hier derhalve waarom is gekozen voor de politieorganisatie zelf als keuringsdienst. Dit klemmt te meer, nu in artikel 20, tweede lid van het Ontwerpbesluit ten aanzien van soortgelijke technische hulpmiddelen uit andere lidstaten wél de eis van een verklaring van goedkeuring afgegeven door een onafhankelijke keuringsinstelling wordt gesteld. De Raad adviseert u om de hiervoor bedoelde keuze te heroverwegen dan wel nader toe te lichten.

4. De borging van de verkregen gegevens tegen ongeautoriseerde wijziging

Zoals in de NvT (p. 9) terecht wordt opgemerkt kunnen de gegevens die tijdens de onderzoeksfase met een technisch hulpmiddel worden vastgelegd worden gebruikt als bewijs in een strafzaak. Evenzeer terecht wordt opgemerkt dat gelet hierop de betrouwbaarheid en integriteit van de gegevens onomstotelijk dienen vast te staan, zowel in het belang van de betrokkene als in het belang van de opsporing, en dat door eisen te stellen aan onderzoeksproces en de verantwoording hiervan een gegevensspoor ontstaat dat herleidbaar is.

De Raad is echter van mening in het Ontwerpbesluit de integriteit van verkregen gegevens onvoldoende is geborgd. Zowel artikel 13 als artikel 25 gaan kennelijk uit van de veronderstelling dat via een technisch hulpmiddel verkregen gegevens, al dan niet tijdens transport, door politiepersoneel mogen worden gewijzigd. De NvT beschrijft daarenboven een proces van selectie en vernietiging van – op dat moment – verkregen gegevens, die niet voor het betreffende onderzoek relevant zijn.

Het valt op dat zowel in het Ontwerpbesluit zelf als in de Nota van Toelichting ook in conceptuele zin onvoldoende onderscheid wordt gemaakt tot de wijze van handelen met betrekken tot de zogenaamde ruwe data en de handelwijze met betrekking tot bewerkte data. Waar het gaat om de verkregen ruwe data meent de Raad dat dergelijke data ook niet door politieambtenaren gewijzigd moet kunnen worden en in zijn oorspronkelijke vorm in ieder geval tot het einde van de strafzaak bewaard dient te blijven. De integriteit van het primair verkregen gegevensmateriaal moet immers voortdurend gewaarborgd zijn en blijven, opdat toetsing door de zittingsrechter van (de wijze van uitvoering van) het opsporingsonderzoek mogelijk is.

De Raad begrijpt dat er goede (privacy- en efficiency)redenen kunnen zijn om vanuit een bepaalde hoeveelheid ruwe data een nadere selectie te maken en/of deze data op een bepaalde wijze te organiseren en presenteren. Ook dan dient echter de inhoud van de gebruikte gegevens naar het oordeel van de Raad niet, en ook niet door de politie,

gewijzigd te kunnen worden. De huidige voorgestelde bepaling regelt zulks niet alleen niet, maar lijkt zelfs te suggereren dat wijziging door politieambtenaren van het materiaal toegestaan is. Zoals gezegd stuit zulks vanuit het perspectief van de integriteit en herleidbaarheid van het (bewijs)materiaal op ernstige bezwaren. De Raad geeft derhalve in overweging de woorden "door onbevoegden" in de voorgestelde artikelen 13 en 25 te doen vervallen. Tevens adviseert de Raad om nadere regels te stellen omtrent het gebruik en het (beveiligd tegen inhoudelijke wijziging) bewaren van de ruwe data als hier bedoeld.

Indien er voor de politie redenen zijn om een selectie te maken uit een hoeveelheid ruwe gegevens ligt veeleer voor de hand dat men een forensische kopie maakt van de oorspronkelijke vastgelegde gegevens, en alleen vanaf deze kopie bewerkingen (zoals nummeren, in samenvatting weergeven, weglaten van irrelevant geachte gegevens etc.) met betrekking tot de gegevens uitvoert. Heldere en transparante verslaglegging waarom en wat er dan is bewerkt vormt dan eveneens een absoluut vereiste. Ontbreekt deze dan leidt dit in de rechtspraktijk, zoals reeds is gebleken, tot zeer langdurige onderzoeken (getuigen)verhoortrajecten, en tot aanzienlijke vertraging in de afdoening van strafzaken. Voorgesteld wordt derhalve alsnog een bepaling houdende een dergelijke verslagleggingsverplichting in het Ontwerpbesluit op te nemen.

5. Bewaartermijnen

In de NvT (p. 14/15) wordt tevens aandacht besteed aan de problematiek van het bewaren van gegevens. De Raad merkt op dat ook hierbij onvoldoende onderscheid lijkt te worden gemaakt tussen ruwe data en bewerkte gegevens, alsook aan het grote belang dat ook de ruwe gegevens bewaard blijven. Het is op basis van de huidige NvT voor de Raad niet helder of, en zo ja welke bewaartermijnen er zullen gelden voor genoemde ruwe data en voor daarvan afgeleide bewerkte data(sets). Op onderdelen lijkt het aldaar gestelde ook niet geheel consistent. Deze constatering is van groot belang, omdat het voortijdig "weggooien" of zelfs geheel niet bewaren van relevante opsporingsgegevens later in een strafproces vergaande consequenties kan hebben. Het ware daarom aan te bevelen deze passages nogmaals te beschouwen met inachtneming van het voorgaande.

Gevolgen voor werklust en organisatie

Het Ontwerpbesluit heeft mogelijk gevolgen voor de werklust en organisatie van de Rechtspraak.

De Raad ziet op dit moment geen aanknopingspunten om hiervan een adequate inschatting te maken. De Raad behoudt zich het recht voor om hier op een later moment op terug te komen.

Tot slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het Ontwerpbesluit op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het uiteindelijke Besluit, stelt de Raad het op prijs als hij geïnformeerd wordt over de plaatsing van de definitieve tekst in het Staatsblad.

Hoogachtend, mr. C.H.W.M. Sterk, Lid Raad voor de rechtspraak

Bijlage: Artikelsgewijze opmerkingen en vragen

Artikel 1 (definities)

In artikel 1, onder g. wordt de volgende begripsomschrijving gegeven:

"technisch hulpmiddel: softwareapplicatie die gegevens detecteert, registreert en transporteert en waarmee onderzoekshandelingen worden verricht ter uitvoering van een bevel"

De Raad vraagt zich af in hoeverre ook daadwerkelijk is doordacht of alleen softwareapplicaties een technisch hulpmiddel als bedoeld in de regeling dienen te zijn. Goed denkbaar is dat ook bijvoorbeeld met behulp van slimme hardware-ingrepen, of met devices die een mengeling van hard- en softwarelementen in zich dragen, heimelijk informatie kan worden verkregen. Bepaalde keyloggers hebben in dit opzicht soms al meer kenmerken van hardware dan van een softwareapplicatie.

Het ware dan ook aan te bevelen in ieder geval omtrent de wenselijkheid van de beperking tot *softwareapplicaties* nadere navraag te doen bij politie en NFI-deskundigen.

Artikel 2 Aanwijzing van misdrijven

Het valt op dat geen enkele strafbepaling uit een bijzondere wet (zoals de Opiumwet) in de regeling is opgenomen, hoewel juist bij de opsporing van dergelijke feiten zeer vaak en zeer veel opsporingsmiddelen in het kader van de onderschepping van telecommunicatie worden ingezet. De Raad onderkent dat er vooral in het kader van specifieke cybercrime-delicten gesproken is over de inzet van technische hulpmiddelen als de onderhavige, maar de thans door de Tweede Kamer aangenomen bepalingen dienaangaande kennen deze beperkingen niet expliciet. Omdat daarom naar verwachting ook verzoeken tot machtiging aan de rechter-commissaris zullen worden gedaan die betrekking hebben op delicten buiten de directe cybercrimesfeer verdient het aanbeveling hieraan in de Nota van Toelichting nadere aandacht te besteden.

Artikel 12 en artikel 27 (beide met betrekking tot datum en tijd)

In deze bepalingen is geregeld dat een technisch hulpmiddel de geregistreerde gegevens voorziet van de datum en tijd waarop de registratie plaatsvindt c.q. dat de technische infrastructuur zodanig is ingericht dat bij de vastlegging van gegevens de datum en tijd van de vastlegging worden geregistreerd.

In een digitale bewijscontext zijn datum- en tijdaspecten meer dan eens van zeer groot belang en dienen deze derhalve zeer goed te worden gedefinieerd. Zo kan men de systeemtijd van een device of systeem waarvandaan men gegevens overneemt als uitgangspunt voor registratie nemen, dan wel (mits deze is voorzien van een eigen klok) de systeemtijd van het ingezette technisch hulpmiddel, maar bijvoorbeeld ook het tijdstip waarop de gegevens (in Nederland) binnen de technische infrastructuur zijn opgeslagen.

De Raad gaat er op basis van het gestelde in het Ontwerpbesluit en de NVT (p. 21) van uit dat hier beoogd is te regelen dat de datum en het tijdstip betrekking hebben op het tijdstip *van de gegevensregistratie door het Nederlandse technische hulpmiddel*.

Deze keuze is echter niet zonder problemen indien de gegevens zijn verkregen vanaf een locatie met een andere tijdzone. Dan kunnen op een later moment, bijvoorbeeld bij de strafvervolgung, als gevolg van onvoldoende duidelijke tijdsvermelding in combinatie met onvoldoende duidelijkheid over de geografische locatie waarvandaan de gegevens afkomstig zijn aanzienlijke problemen ontstaan met betrekking tot de daadwerkelijke datering van bepaalde gegevens zoals berichten en chats. In dit licht wordt een nadere toelichting in de NvT (alsook een meer precieze omschrijving in de betreffende artikelen) op dit punt node gemist. Het ware te overwegen hier tevens te bepalen dat indien de gegevens afkomstig zijn van een locatie uit een andere tijdzone, daarbij tevens zoveel mogelijk het verschil tussen de door het Nederlandse technische hulpmiddel geregistreerde tijd en die lokale tijd (bijv.: +2 GMT) wordt vermeld.

Artikel 15 Inzet zonder voorafgaande keuring

"3. Na afloop van de inzet wordt het technische hulpmiddel of een niet gekeurd onderdeel hiervan alsnog gekeurd door een keuringsdienst, tenzij de aard van het technische hulpmiddel of het niet gekeurde onderdeel hiervan zich naar het oordeel van de officier van justitie daartegen verzet."

Het lijkt met betrekking tot het in lid 3 gestelde vanuit het oogpunt van transparantie/controleerbaarheid aangewezen hier tevens te bepalen dat gegevens betreffende een latere keuring, of de beslissing van de officier van justitie het hulpmiddel niet ter keuring aan te bieden, zo spoedig mogelijk nadat deze zijn verkregen c.q. die beslissing is genomen, dienen te worden gevoegd bij de bevelen waarbij de inzet van dat hulpmiddel is bevolen. Dit voorkomt in strafzaken die tot vervolging leiden waarschijnlijk veel onnodige discussie en tijdrovende onderzoekshandelingen en daarmee tot vertraging van het strafproces.

Artikel 21 Toegang

Met betrekking tot het gestelde in lid 4 van dit artikel verdient het vanuit het oogpunt van controleerbaarheid (en een daarmee samenhangend eventueel later rechtmatigheidsonderzoek) aanbeveling om hier tevens te bepalen dat ook de naam (dan wel nummer, of andersoortige uiteindelijk tot de betrokkene te herleiden aanduiding) van de opsporingsambtenaar aan wie het hulpmiddel is verstrekt wordt geregistreerd.

Artikel 22 Plaatsing

"3. De opsporingsambtenaar maakt proces-verbaal op van de plaatsing, dat aan de officier van justitie wordt gezonden."

Artikel 23 Inzet

"2. De opsporingsambtenaar maakt proces-verbaal op van de inzet, dat aan de officier van Justitie wordt gezonden."

Het valt op dat bij deze artikelen niet tevens expliciet is bepaald dat, indien zich bij de plaatsing omstandigheden (zoals technische problemen) hebben voorgedaan die mogelijk de werking van (een of meerdere functionaliteiten van) het hulpmiddel zouden kunnen beïnvloeden c.q. hebben beïnvloed, zulks in het proces-verbaal moet worden opgenomen.

Weliswaar valt uit de NvT af te leiden dat dit kennelijk wel de bedoeling is, maar gezien het ook voor de rechter grote belang dat tijdens een strafzaak zoveel mogelijk informatie beschikbaar is en blijft omtrent de betrouwbaarheid en integriteit van verkregen gegevens, lijkt deze vermelding alleen te summier om de uitvoeringspraktijk te normeren.

Dit klemmt te meer, omdat er blijkens de NvT (p. 12) ook al geen logging hoeft plaats te vinden omtrent het bij plaatsing van het hulpmiddel eigenlijke binnendringen van een geautomatiseerd werk. Dat maakt reconstructie achteraf bijzonder lastig. Derhalve verdient het de voorkeur een verbaliseerverplichting als hier bedoeld alsnog expliciet in het besluit op te nemen.